

ORGAN FÖR SVERGES ALLMÄNNA FOLKSKOLLÄRAREFÖRENING.

Nr 34. (1,962.)

STOCKHOLM, 20 AUG. 1919

38:e årg.

Prenumerationspris: 1/2 År 6 kr., 3/4 År 5 kr., 1/1 År kr. 3,40, 1/4 År kr. 1,75. Lösnummerpris 15 öre. Prenumerationen sker såväl i landsorten som i Stockholm & närmaste postanstalt.	Redaktion: Barnhusgatan 8, nedre botten. Telefon: Brunkob. 87 00. Redaktören träffas i regel 10-10,30 f. m. Utgivningsdag: onsdag.	Redaktör och ansvarig utgivare: J. G. SÖDERBERG. Förläggare: Svensk Lärarellnings Förlagsaktiebolag.	Expedition: Barnhusgatan 8, nedre botten. Tel.: Allm. 80 00, Riks 20 00. Kontorstid: 10-5. Stockholm 1919. Kungl. Hofboktr. Iduna Tryckeri-A.-B.	Annonspris: för 1 millimeter & yttersida 25 öre, & innersida 20 öre; vid införande även i Småskolan ett tillägg av 5 öre. Annons skall vara inlämnad lördagen närmast före utgivningsdagen.
---	---	---	--	--

Ecklesiastikministern om våra skolproblem.

Vid Tärna folkhögskolas sommarfest den 15 juni höll statsrådet Värner Rydén ett uppmärksammat föredrag över ämnet »Folkskoletankens förverkligande i Sverige.» Efter ortstidningarna återgiva vi här ett referat av detsamma.

Sedan talaren inledningsvis uttryckt sin glädje över att för första gången få tala till Tärnaungdomen, påpekade han, att den ungdom, som nu lever, bevittnar en tid, vars like en ungdom knappast någonsin upplevat. Det jäser i världen som i en häkkittel, och var och en, som är ung, måste ha starka intryck att hämta, och vår tids ungdom har möjligheter som aldrig förr någon tids. Men det är en tid på gott och ont. Och vi fråga med bävan: Skall även det goda förgås med allt det murkna, som faller?

Hela världsskakningen har sina givna förklaringsgrunder. Vårt gamla samfundssystem har haft något fel, och söka vi efter grundfelen, så är det — jag talar nu ej politik — framför allt två: sociala missförhållanden och bristen på en all- och mångsidig folkbildning. Det ryska samhället ger ett slående bevis därpå.

Det, som man i en tid av omstörtningar måste ta sikte på, är att undanröja de sociala missförhållanden och höja bildningsstandarden hos folkets breda lager. Det är ur dessa synpunkter, som det uppbyggande arbetet måste ske och vi måste länka in vår syn på framtiden.

Efter denna allmänt orienterande överblick övergick talaren till de speciellt

svenska förhållandena och yttrade, att stora reformer måste ske i vårt land. Vad som fattas, för att vårt folk skall bli en verkligt upplyst nation, är bildningsanstalter för dem, som lämnat folkskolan. Vid tretton års ålder släppas barnen så att säga vind för våg, och det uppstår ett tomrum i deras utveckling fram till konfirmationsåldern. Det är detta tomrum förra årets riksdag sökte utfylla genom sitt beslut om de praktiska ungdomsskolorna.

Ett annat grundläggande fel med vårt nuvarande skolväsen är urvalet av dem, som gå till en högre utbildning. Detta går i stort sett ej efter barnens anlag utan efter föräldrarnas ekonomiska situation. Ett tredje fel är det, att över huvud taget har landsbygdens befolkning oerhört mycket svårare än städernas att erhålla fortsatt utbildning. Till detta kan läggas olikheten mellan flickornas och gossarnas möjligheter att nå högre undervisning. Alla dessa brister påkalla en förändring. Men dessutom vidlader ett fel alla skolors inre liv — folkskolorna möjligen undantagna — att de för litet lämna utrymme åt det praktiska i undervisningen. Vidare äro metoderna i undervisningen stundom felaktiga, ordet »plugg» behöver endast nämnas.

Bland de medel, som skola avhjälpa missförhållandena, är först den ovan nämnda reformen, beslutad av fjolårets riksdag. Den stora uppgiften, folkskolorna ha att fylla, borde utvidgas till att omfatta även industriarbetarna. Det mest tilltalande vore att uppbygga en folkskolor, som kunde rymma inom sig både den jordbrukande och industriarbetande ungdomen. Nästa stora steg blir att lösa frågan om folkskolan som bottenkola. För ett tiotal år sedan

skapades en ny skoltyp, den kommunala mellanskolan, vilken vid jämförelsen med statsläroverken visat, att den generellt står framför dessa. Vårt skolväsen måste omorganiseras så, att våra över-skolor byggas på folkskolan. Det är inga skäl att en enda dag uppskjuta den reformen. Denna kommer att bli av stor betydelse för landsbygdens befolkning, ty de kommunala mellanskolorna kunna byggas i varje befolkningscentrum av större betydelse.

Vårt nuvarande gymnasium måste bibehållas, men en stark gallring till detta bör ske för att avhjälpa den nuvarande överproduktionen på studenter, som ur samhällets synpunkt är ytterst olycklig. I den reform, som förberedes, ingår vidare som en av grundförutsättningar, att flickorna jämställas med gossarna i möjlighet till vidare utbildning.

Men vidare behöves reformering av ämnesvalet. Skolan måste få en praktisk läggning.

Det är ej blott i vårt land, som frågan om skolväsendets reformering står på dagordningen. Tyskland och Italien t. ex. hålla på med reformer i likhet med oss och efter ungefär samma linjer, och Japan har under kriget realiserat denna undervisningsreform.

I det stora Ragnarök, som försiggår omkring oss, är det mycket av det gamla, som går under, och gammal tro håller på att förvittra. Men vi äldre ha ej anledning att sörja däröver. Ty hur det är, så går det dock smått framåt. Värre vore det, om de värden, som äro oberoende av tidsväxlingarna, skulle förintast. Utan att de goda krafterna, tron på rätt och sanning, bäras upp av vår tids ungdom, löper samhället fara att gå under. Vår skolas uppgift vid sidan

av den teoretiska undervisningen är just att skapa respekt för sanning och rätt och självansvar hos ungdomen. I det avseendet har den svenska folkhögskolan fyllt en stor uppgift.

*

En medarbetare i Västmanlands Läns Tidning hade efter festen på Tärna haft ett samtal med ecklesiastikministern angående de aktuella skolfrågorna. Därvid meddelade statsrådet, att skolkommissionen i sommar skulle förlägga sitt arbete till Malmö. Kommissionen ämnade ej fördjupa sig i detaljer utan hade för avsikt att utarbeta ett principbetänkande, som droge upp själva grunderna för den blivande skolorganisationen. Detta betänkande ansåg sig statsrådet kunna utlova till jultiden.

Barnträdgården och skolan.

I den stora industristaden vid Motala ström finnes sedan flera år tillbaka en synnerligen välskött och mycket uppskattad folkbarntädgård. De flesta avdelningarna av densamma äro inrymda i Moberg-Eggeska skolans egendom vid Västra promenaden. Har man sin väg förbi där vid 9-tiden på förmiddagarna, ser man små grupper av 5- à 6-åringar komma larvande. Alla ha samma mål: barnträdgården. Det är nöjsamt att ge sig i språk med småttingarna, men ännu nöjsammare är att hålla jämna steg med dem ända in i barnträdgården. Man ångrar inte, om man gör detta. Inte förvånas man heller sedan över, att de små trivas där så innerligt väl. Ja, så vuxna människan man själv är, kommer man i riktigt solskenshumör, så snart man sätter fötterna inom barnträdgårdens område. Allt, som därinne möter ens blickar, är nämligen av sådan natur, att det ovillkorligen stämmer sinnet till glädje och harmoni. De ljusa, soliga rummen, de blommande växterna i fönstren, de vackra, i varma färger hållna väggprydnaderna m. m., m. m.

Vi vilja nu se, huru småttingarna tillbringa sin dag i barnträdgården.

Medan vi samtala några ögonblick med den älskliga föreståndarinnan, ordna hennes medhjälparinnor barnskaran i ett långt led. Var och en liten pilt eller tös lägger därvid sina händer på den framför stående kamratens axlar. Huru lekande rart är det icke sedan att marschera in i den prydliga samlingsalen och där bilda halvcirkel framför den kära »tant Maria». Allas ögon se upp i hennes, och vid pianots toner uppståmma spåda barnaröster gemensamt sången »Gud som haver barnen kär», och därefter en kort bön till den himmelske barnavännen. Denna akt är så gripande skön, att den utan tvivel är en syn, som Guds änglar lyster skåda.

Sedan är det roligt för de små att

gruppera sig omkring de låga borden i arbetssalarna och där syssla med lämpliga övningar för hand och öga eller utföra sånglekar eller åhöra berättelser om naturens under, klädda i sagans dräkt, eller att företaga små exkursioner. Lika roligt är det även att fullgöra små uppdrag inom barnträdgården, såsom att vattna växterna, duka bordet till frukosten och pryda det med blommor. Tiden går så fort, allt för fort, tycka småttingarna, delad som den är mellan lek, sång och lämpliga övningar. Snart förkunnar den roliga gökklockan, att tiden är inne, då de små skola vända åter till sina hem.

Så förflyter dag efter dag i barnträdgården, och under tiden tillgodoses barnens spirande vetgirighet, tillfredsställes deras vaknande verksamhetslust, och deras fantasi erhåller tillbörlig näring.

Barnträdgården står även i livlig kontakt med barnens hem. Detta sker dels genom föreståndarinnans vänliga besök i hemmen, dels ock genom anordnande av föräldramöten och enkla fester i barnträdgården. Allt detta har i icke ringa mån bidragit till att hos föräldrarna väcka förståelse och intresse för barnträdgården och för det arbete, som utföres i densamma.

Snart nalkas emellertid den dag, då de små uppnått skolåldern och på grund därav nödgas utbyta barnträdgården mot skolan. För att göra övergången så mjuk som möjligt, har föreståndarinnan under alla de år barnträdgården varit i verksamhet sökt intressera småskolans lärarinnor för verksamheten i densamma. Detta har även — åtminstone under de första åren — varit behövt. Vad mig själv beträffar, måste jag erkänna, att jag till en början ställde mig ganska skeptisk till barnträdgården. Jag fruktade nämligen att barnen, så spåda som de voro, skulle överansträngas och därjämte vänjas vid sådan frihet, att disciplinens upprätthållande i skolan därigenom skulle försvåras.

Att dylika farhågor äro obefogade, kommer man emellertid genast på det klara med, så snart man blir i tillfälle att följa arbetet i barnträdgården en enda dag. Den psykologiska blick och den pedagogiska insikt, som kommer till synes vid handledningen av de spåda plantorna i barnträdgården, övertygar besökaren om, att det vore lyckligt, om utrymme kunde beredas i barnträdgården för alla arbetarehemmens femsex-åringar.

Men icke nog med att föreståndarinnan sökt intressera småskolans lärarinnor för barnträdgården. Hon har även utverkat, att barnen från barnträdgården få samlas klassvis i skolan. Även detta bidrager att underlätta övergången till skolan för de små. De möta alltså i sin klass i skolan inga för dem främmande barn, utan endast kamrater från barnträdgården. Möjligen är lärarinnan icke heller alldeles obekant för dem. Vare det dock med den saken huru som

helst. Med den erfarenhet, barnen hava från barnträdgården, se de i henne en lika rar och snäll »tant», som den de hade i barnträdgården.

För lärarinnan däremot ställer det sig kanske något annorlunda. För min egen del måste jag tillstå, att det varit med en viss bävan, jag mottagit barnen från barnträdgården. Denna känsla har icke varit framkallad av fruktan för, att barnen skulle vara överansträngda eller självsjaldiga, utan därunder, att jag icke känt mig vuxen den givna uppgiften att bygga vidare på den i barnträdgården lagda grunden. Emellertid har det icke varit annat att göra än gripa verket an efter bästa förmåga. Huruvida jag lyckats i mina bemödanden, hör icke till denna lilla artikel. Däremot vill jag framhålla några av de iakttagelser, jag under arbetets gång gjort rörande barnen från barnträdgården.

Vad som genast faller i ögonen vid dessa barns inträde i skolan är deras hurtiga frimodighet. Hos dem märkas inga tårade ögon, inga ängeliga blickar. Klara och tydliga komma i allmänhet svaren. Redan första dagen kunna de sjunga gemensamt. De hava nämligen i barnträdgården inövat en mängd lämpliga sånger, vilka de aldrig tröttna att sjunga. Huru gärna de sjunga sedan. Såsom bevis därpå vill jag omnämna följande. Det hände ofta under första terminen, då de sutto och klippte någon småsak, att en-liten-en helt stilla började sjunga en sång, i vilken hela klassen ögonblickligen instämde.

Derar röster äro värdade. De besitta även en viss övning i att koncentrera sina tankar omkring det, som skall inläras eller inövas, liksom ock i att uttrycka sig mera sammanhängande. För övrigt märkes för varje dag som går, vilket betydelsefullt arbete som i barnträdgården nedlagts på barnens fostran till lydnad och sanningskärlek, till hövlighet och hjälpsamhet, till ordning och renlighet m. m.

Ävenså vill jag omnämna, att det icke endast varit lärarinnan, vilken dagligen haft barnen under sin ledning, som gjort ovannämnda iakttagelser, utan även främlingar, som under de första veckorna av barnens vistelse i skolan kommit att närvara under en eller annan undervisningstimme, hava märkt den utveckling, som kommit till synes hos barnen från barnträdgården.

Av det som här framhållits, må dock ingen draga den slutsatsen, att barnen från barnträdgården skulle vara synnerligen intelligenta eller lätta att handleda. Så är icke alltid förhållandet. Bland dessa barn finnas ofta sådana, som äro klen begåvade, ävenså riktiga små odygdspävar, ja, till och med ett och annat ligapojksfrö. Vad barnträdgården varit för dessa sistnämnda barn, torde lättare tänkas än omtalas. Då man emellertid ser de resultat, ofta visserligen ganska små,